

“entrepreneurship” and “entrepreneurial activity” are the subject of scientific research of many domestic and foreign scientists, but the problem of professional pedagogical entrepreneurship of primary school teachers remains insufficiently studied. The purpose of the article is to reveal some aspects of the formation of professional and pedagogical entrepreneurship of primary school teachers as a scientific problem through a definitive analysis of scientific research on entrepreneurship, a pilot study to identify the degree of understanding of primary school teachers of pedagogical entrepreneurship. A definitive analysis of scientific research on the problems of entrepreneurship, which allows us to consider the concept of “entrepreneurship” as a system of pedagogical actions aimed at developing a pedagogical system, the purpose of which would be to form a set of elements of professional and pedagogical entrepreneurship, a set of entrepreneurial knowledge, skills, abilities, ability to perform professional tasks, determining the trajectory of one’s own professional growth, implementation of one’s own business ideas, modernization of one’s own activities, focused on success and development of entrepreneurial initiative. To solve the tasks, achieve the goal, the following research methods were used: theoretical: systems-axiological, structural-comparative, structural-logical, theoretical analysis of pedagogical, fundamental-philosophical, management literature, normative documents, materials of periodicals and scientific-metric publications on research topics; structural-logical analysis and systematization – in order to characterize the features of professional training of teachers of the new formation; empirical: questionnaires and surveys of participants in the educational process; comparison of different views on the problem; generalization. The result of scientific and theoretical research of the author in the field of formation of professional and pedagogical entrepreneurship of primary school teachers was a pilot study (questionnaire), which confirmed the relevance and relationship of professional development of teachers with entrepreneurship. Further scientific research of the author is connected with the development of ways to implement the model of formation of professional and pedagogical entrepreneurship of primary school teachers, which will allow to observe the dynamics of this process and detail the subject of research.

Key words: *entrepreneurship, entrepreneurial training, entrepreneurial activity, entrepreneurship, formation of professional and pedagogical entrepreneurship.*

УДК 378.22.015.3:005.32+364:808.5-047.22

Наталія Колодій

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID 0000-0001-5270-039X

DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/206-218

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У статті розкрито сутність понять «мотив», «мотивація», «інтерес», «потреба», «стимул», «мовлення», «професійні мовленнєві компетентності». Визначено професійну мовленнєву компетентність майбутнього фахівця із соціальної роботи, як його здатність якісно та ефективно використовувати мовні норми для досягнення визначених, відповідно до конкретних професійно-мовленнєвих ситуацій цілей і завдань. Окреслено основні шляхи підвищення мотивації майбутніх бакалаврів соціальної роботи у формуванні професійної мовленнєвої компетентності. З’ясовано подальші наукові розвідки, що стосуватимуться вдосконаленню педагогічної моделі формування професійної мовленнєвої компетентності студентів у технічному закладі вищої освіти

***Ключові слова:** мотив, мотивація, мовлення, інтерес, потреба, стимул, професійні мовленнєві компетентності, майбутні бакалаври соціальної роботи, фахівці із соціальної роботи.*

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням державної політики України у сфері вищої освіти є створення в закладах вищої освіти (далі – ЗВО) необхідних дієвих та ефективних умов для індивідуального розвитку майбутніх фахівців, підвищення їх інтересу до навчання, вироблення позитивної мотивації до професійної діяльності й самовдосконалення. Оскільки ринок праці у країні непередбачуваний, динамічний, надзвичайно конкурентний у всіх аспектах, то вимоги до компетентностей фахівців посилюються, стають більш жорсткими.

Суспільству потрібен фахівець, який володіє не тільки предметними знаннями, але й, насамперед, є професіоналом, який може ставити й вирішувати нестандартні завдання, що часто виникають у його професійній діяльності, самостійно ухвалювати відповідальні рішення, організовувати їх реалізацію, а також, за необхідності, постійно працювати над власним особистісним розвитком, зокрема й удосконалювати власне професійне мовлення. Такі якісно нові вимоги до рівня освіти й сучасного фахівця зумовлені також тим, що професійна діяльність вимагає від нього мобільності, самостійності, суб'єктивної готовності до неперервної самоосвіти, особистісного та професійного самовизначення й самовдосконалення, формування високого рівня фахової комунікації. Відповідно, існує потреба в об'єктивній переоцінці старих і впровадженні новітніх психолого-педагогічних, інформаційно-комунікативних та інших технологій, вивченні досвіду впровадження інноваційних методик формування професійної мовленнєвої компетентності (далі – ПМК) студентів провідними ЗВО, розроблення ефективних шляхів підвищення мотивації здобувачів вищої освіти, зокрема майбутніх фахівців із соціальної роботи (далі – ФСР).

ФСР – це особа, яка відповідно до вимог стандартів вищої освіти повинна володіти сукупністю особистісних якостей і професійних компетентностей для виконання специфічного виду суспільної діяльності. Він обов'язково має володіти високим рівнем сформованості ПМК, що охоплюватимуть знання мовних норм, знання з наук, які досліджують мовленнєві й поведінкові закономірності, а також сформовані вміння й навички використовувати набуті знання у професійній комунікації.

ПМК ФСР – це його здатність якісно й ефективно використовувати мовні норми для досягнення визначених, відповідно до конкретних професійно-мовленнєвих ситуацій цілей і завдань.

На жаль, сучасна ситуація з мотивацією майбутніх ФСР до освітньої діяльності в ЗВО є часто незадовільною. Причинами цього є: по-перше, успішне навчання слабо корелює з подальшими життєвими досягненнями; по-друге, зменшення поваги в суспільстві до людей гуманітарної сфери на відміну дөвід людей із бізнесу; по-третє, низький рівень оплати праці ФСР; по-четверте, особистісна незрілість частини студентів, у яких немає внутрішньої мотивації до навчання й науково-дослідної роботи тощо.

Таким чином, комплексність завдань і змісту освітнього процесу у ЗВО, які сприяють підготовці майбутніх ФСР, зумовлює доцільність його організації з визначенням основних шляхів підвищення мотивації майбутніх бакалаврів соціальної роботи в питанні формування в них високого рівня ПМК.

Аналіз актуальних досліджень. Мотиваційний аспект освітньої діяльності студентів досліджували науковці М. Алексєєв, В. Асєєв, Л. Божович, С. Занюк, Є. Ільїн, Д. Ельконін, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін. В експериментальних дослідженнях Ю. Орлова, О. Скрипченка схарактеризовано взаємозв'язок між мотивацією та освітньою діяльністю. В наукових доробках Р. Гарднера, В. Коваленко, П. Якобсона, розкрито комунікативну діяльність як мотиваційно детерміновану. Вчені В. Гумбольдт, І. Зимня, О. Леонтьєв досліджували аспекти мовленневої діяльності та спілкування.

Ретроспективний аналіз наукових праць переконує, що проблематику формування основних підходів та шляхів до формування ПМК майбутніх фахівців різних спеціальностей розглянуто у працях таких вітчизняних дослідників, як: К. Балабанова, А. Бєх, Н. Бідюк, Г. Богін, А. Богуш, В. Борисенко, Л. Гриценко, В. Загвязінський, І. Козловська, М. Кравець, В. Краєвський, К. Крутій, А. Леонтьєв, М. Орап, О. Семенов, Н. Скибун, Л. Сушенцевата ін. У дисертаційних працях Л. Барановської, О. Бугайчук, А. Варданян, Л. Васецької, Т. Вигранка Л. Головатой, О. Гриджук, Н. Костиці, Л. Лучкіної, Т. Окуневич, та ін. розкрито основні проблемні питання формування ПМК здобувачів вищої освіти та запропоновано відповідні шляхи, освітні моделі, методики та технології розвитку комунікативної спроможності студентів.

Н. Бабич, О. Біляєва, Л. Головата, Н. Голуб, Л. Лучкіна, Л. Мацько, Л. Мамчур, В. Момот, Л. Паламар, Л. Романова, Л. Струганець, Н. Тоцька та ін. пропонують педагогічні технології формування культури професійного мовлення студентів.

Мета статті полягає у визначенні основних шляхів підвищення мотивації майбутніх бакалаврів соціальної роботи у формуванні ПМК.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз наукової літератури з метою конкретизації та узагальнення теоретичних і методичних засад дослідження; емпіричні: аналіз педагогічного досвіду, педагогічне спостереження.

Виклад основного матеріалу. Однією з найскладніших проблем сучасної системи вищої освіти є проблема підвищення мотивації студентів до навчання та науково-дослідної роботи.

Загальновідомо, що будь-яка діяльність людини може бути успішною лише в тому випадку, коли вона так чи інакше зацікавлена в результатах своєї праці, коли в неї є розуміння необхідності виконання певної роботи, коли існують об'єктивні стимули, що спонукають фахівця до дії.

У наш час надзвичайно актуальним є створення у ЗВО такої мотиваційної системи впливів на студентське середовище, яка оптимізувала б зміст організації й управління процесом формування ПМК здобувачів вищої освіти.

На формування освітньої мотивації студента ЗВО впливає значна кількість факторів, які можна систематизувати у дві групи: соціально-психологічні та психологічні фактори. До соціально-психологічних належать фактори макросередовища (загальнодержавні, етнічні, релігійні тощо) та фактори мікросередовища (сім'ї, ЗВО, суспільних організацій, неформальних об'єднань тощо). Зокрема, загальнодержавні фактори містять економічні, політичні, культурні умови життя в державі, вплив засобів масової інформації. Фактори мікросередовища містять культурні, освітні, ідейні особливості, у яких формується конкретна особистість. Серед психологічних факторів виділяють об'єктивні й суб'єктивні. До об'єктивних факторів належать вікові особливості, риси характеру, схильності, інтереси особистості, рівень загальноосвітньої та професійної підготовки, а до суб'єктивних – потреба в самоствердженні, потенціал особистості, здатність до самоаналізу й саморозвитку.

Саме тому освітній процес повинен будуватися «з урахуванням індивідуально-психологічних характеристик студента, виховання його світоглядних і громадянських якостей та системи морально-етичних цінностей» (Гриджук, 2017, с. 74).

Для досягнення мети нашої статті необхідно розглянути основні поняття дослідження, а саме: «мотив», «стимул», «мотивація», «потреба», «інтерес».

За твердженням А. Маслоу, мотив – прагнення людини реалізувати себе в тому, до чого вона відчуває себе потенційно здатною (Maslow, 1970, с. 16); сукупність спонук до діяльності, пов'язана із задоволенням потреб

суб'єкта. Мотивами можуть бути ідеали, інтереси, переконання, соціальні установки, цінності й потреби особистості. На думку Л. Божович, мотивом називають усвідомлену причину, яка визначає спрямованість дій і вчинків людини. У своїй концепції О. Леонтьєв розглядає мотиви як упредметнені потреби (Божович, 1992).

Н. Бордовська та А. Реан як робоче визначення поняття «мотив» пропонують таке: «Мотив – це внутрішня спонuka особистості до того або іншого вияву активності (діяльність, спілкування, поведінка), пов'язана із задоволенням певної потреби. Як мотиви можуть поставати ідеали, інтереси, переконання, соціальні установки, цінності. ...За всіма переліченими причинами все одно стоять потреби особистості в усьому їх різноманітті (від базових, життєвих, біологічних до вищих соціальних)» (Бордовская, Реан, 2000, с. 184).

У педагогічному словнику С. Гончаренка зазначено, що мотив – це спонукальна причина дій і вчинків людини, тоді як мотивація – система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки (Гончаренко, 1997, с. 209).

А. Столяренко визначає мотиви як усвідомлювані особистістю спонукальні сили конкретного вибору, рішень і дій. Якщо мета – те, до чого прагне людина, то мотив – заради чого, для чого це їй потрібно (Столяренко, 2018, с. 121). Як підкреслює Л. Столяренко, «мотив – це збудження до діяльності, пов'язане з задоволенням потреби суб'єкта, «під мотивом також найчастіше розуміють причину, яка лежить в основі вибору дій і вчинків, сукупності зовнішніх і внутрішніх умов (Столяренко 1987, с. 209).

Щодо поняття «стимул», то його семантика загалом аналогічна до значення поняття «мотив», однак має певні відмінності. «Стимул» походить від давньогрецького «стимулос» та означає довгу загострену палицю, якою поганяли биків і мулів. У перекладі «стимул» означає «підштовхувати, поганяти» (Подласый, 2004, с. 395). Як рушійна сила, яка мотивує людину до діяльності, стимул є зовнішнім спонуканням до активної діяльності.

Уся сукупність мотивів поведінки й діяльності загалом становить основу мотивації особистості. І. Зимня розглядає мотивацію як багаторівневу форму регуляції життєдіяльності людини (Зимня, 2000, с. 100). І. Підласий дає таке визначення мотивації – це загальна назва для процесів, методів, засобів спонукання учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, активного освоєння змісту освіти (Подласый, 1999, с. 182). Науковець зазначає, що мотивація, як динамічний процес, має базуватися на мотивах, які спонукатимуть до певних дій та вчинків, адже саме від них залежить, яким

буде подальше рішення. Л. Дзюбко та Л. Гриценюк визначають мотивацію як процес спонукання до діяльності та спілкування задля досягнення певних цілей. Дослідниці виділяють два спонукальні аспекти мотивування: мету й потребу. Потреба людини виявляється з її внутрішнього боку, тоді як мету складають зовнішні чинники мотивації, зокрема інтереси, цілі, устремління, цінності, ідеали тощо (Дзюбко, Гриценюк, 2009, с. 35–37).

Існує багато класифікацій навчальної мотивації. Однією з найпоширеніших є класифікація мотивів за видами, запропонована В. Апелтом, який поділив мотиви навчання на такі види: соціальні (обов'язок і відповідальність, розуміння соціального значення й ролі навчання, прагнення зайняти певну позицію по відношенню до тих, хто його оточує та дістати їх схвалення; пізнавальні (орієнтація на оволодіння новими знаннями, закономірностями, орієнтація на засвоєння способів отримання знань; комунікативні (спілкування з однолітками, дорослими); мотиви саморегуляції (орієнтація на одержання додаткових знань і потім на побудову спеціальної програми) (Ананьев, 2001).

Л. Фрідман подає класифікацію за відношенням до діяльності мотивів: зовнішні (не пов'язані із самою діяльністю): суспільні; особистісні; внутрішні (безпосередньо пов'язані з діяльністю): процесуальні; результативні; мотиви саморозвитку (Фрідман, 1985, с. 75–76).

У свою чергу інші науковці (Бибрих, 1987, Божович, 1992; Гриджук, 2017) відокремлюють такі групи мотивів: соціальні (прагнення особистості через учіння утвердити свій соціальний статус у суспільстві й у конкретному соціальному колективі (сім'ї, освітньому закладі, виробничому підрозділі тощо); спонукальні, які пов'язані з впливом на свідомість тих, хто навчається, певних чинників – вимог батьків, порад, прикладів викладачів, членів первинного колективу; пізнавальні, що виявляються у пробудження пізнавальних інтересів і реалізуються через отримання задоволення від самого процесу пізнання та його результатів; професійно-ціннісні, які відображають прагнення студентів отримати ґрунтовну професійну підготовку для ефективної діяльності в різних сферах життя; меркантильні (зумовлені безпосередньо матеріальною вигодою особистості).

У педагогіці вироблено й інші підходи до класифікації мотивів навчання. Та це не змінює сутності значення цього чинника в пізнавальній діяльності людини. Педагоги (батьки, учителі, викладачі ЗВО) мають цілеспрямовано працювати над формуванням дієвих мотивів навчання.

У процесі розвитку особистості відбувається перетворення одних мотивів на інші або стримування одних іншими; виникають протиріччя між

різними мотивами, змінюється співвідношення домінуючих і підпорядкованих мотивів.

«Мовлення (ширше спілкування) є однією з умов розвитку особистості, оскільки за його допомогою відбувається процес пізнання навколишньої дійсності, обміну інформацією, навчання, соціалізації людини. Мовлення забезпечує її міжособистісні зв'язки, регулює рольові, статусні, ділові стосунки (тобто соціальну сутність), дає змогу виявлятися різним емоційним станам» (Гриджук, 2017, с. 81).

У навчанні української мови як засобу професійного мовлення студент укладає особистісний зміст, що породжує в нього неоднакове ставлення й різну мотивацію до об'єкта, який є метою пізнання. І. Зимня вважає, що саме мотив «визначає формування основної схеми висловлювання, запускає в роботу операції з вибору лексичної одиниці та операції з поєднання лексичної одиниці, актуалізує форму лексичної одиниці» (Зимня, 2000, с. 63). Тому під час занять увагу студентів необхідно сконцентрувати навколо термінів, правильного вживання їх, тобто формування термінологічного лексикону майбутньої професії, що є рушійною основою для формування професійного мислення й мовлення, розвитку стимулу до навчання.

У вирішенні проблеми мотивації у процесі навчання української мови викладачеві необхідно враховувати два аспекти: створення мотивів для учіння, тобто створення у студентів потреб, інтересів, стимулів, що забезпечують активність їхньої пізнавальної діяльності, та безпосередній вплив мотивів на деякі механізми породження мовлення українською мовою.

Величезну роль у навчанні мови відіграє виховання інтересу студентів до предмета, що вивчається. Спираючись на зацікавлення, яке виявляють студенти до навчання мови, викладач може більш успішно вирішувати поставлені завдання. Виховання інтересу до навчального предмету – одна з найважливіших і найнеобхідніших проблем методики, однак стосовно навчання мови ця проблема розроблена недостатньо.

У психолого-педагогічних дослідженнях виховання стійкого інтересу до предмета розглядається у зв'язку з формуванням зацікавленості до навчання. Зацікавленість звичайно трактують як практичний інтерес до чого-небудь. Її пов'язують із формуванням позитивного ставлення до предмета. Виходячи з цього зауважимо, що професійний інтерес – це активне пізнавальне й емоційно-дійове ставлення студентів до своєї майбутньої діяльності, що знаходить вираження в таких аспектах: зосередженості думок особистості на предметі обраної професійної

діяльності; позитивному емоційному ставленні до неї; у вивченні її й у практичному оволодінні.

Під інтересом у методичному плані науковці розуміють таке ставлення студентів до предмета, за якого виникає свідоме прагнення, бажання свідомо сприймати й пізнавати вивчене, що виражається в активному сприйнятті отриманих знань. Розрізняють різні психологічні мотиви, які сприяють підвищенню інтересу до того чи іншого предмета. Зупинимося на деяких із них, як і найбільш відомі та які часто використовують: цікавість матеріалу, на якому побудоване навчання; особистість викладача й методичні прийоми, які він застосовує; усвідомлення практичної потреби в знаннях із предмета (окремих його тем і системи мови в цілому).

Не применшуючи значення всіх названих вище мотивів, що формують інтерес до навчання, хочемо виокремити саме усвідомлення практичної необхідності у знаннях із певного предмета. Чим більше студент розуміє потребу вивчити певну навчальну дисципліну й усвідомлює користь від отриманих знань, тим цілеспрямованіше він працює – такий усвідомлений підхід є одним із найпотужніших спонукальних стимулів до його пізнання. Цей загальний принцип виховання свідомості в навчанні повною мірою стосується й вивчення майбутніми бакалаврами соціальної роботи навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Щоб студент підходив до навчання усвідомлено, треба його зацікавити, тобто сформувавши інтерес до вивчення навчальних дисциплін. Вважаємо, що професійна спрямованість виявляється насамперед в інтересі до майбутньої професії. А виховання схильності до майбутньої діяльності, формування професійних здібностей, морально-вольових якостей ФСР може бути успішно вирішене тільки за умови стійких і глибоких інтересів до майбутньої професії.

Для формування стійкого інтересу до предмета важливо організувати навчальну діяльність таким чином, щоб вона викликала зацікавлення у студентів, щоб кожний етап навчальної діяльності, а також кожний вид навчальної роботи сприяв більш усвідомленому прагненню студентів до пізнання, формуванню в них не лише глибоких знань, але й стійких умінь і навичок, досягненню нових успіхів у цій діяльності. Якщо під час занять із викладачем будуть закладені міцні наукові основи певної навчальної дисципліни, то студенти, як правило, будуть зацікавлені в самостійному, більш ґрунтовному опрацюванні навчального матеріалу, вони шукатимуть

можливості для поглиблення отриманих знань. У протилежному випадку інтерес студента до навчальної роботи зникає, а знання стають формальними.

Для ефективного викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спілкуванням)» викладач має розуміти важливість різноманітних мотиваційних чинників і враховувати їх у своїй роботі. По-перше, плідній праці сприяє максимальна взаємодія та взаємопорозуміння між студентами й викладачем, дружня атмосфера на заняттях. По-друге, мотивація вивчення мови підвищує структуру та наповнюваність практичного заняття: використання ефекту новизни, максимальне наближення навчальних завдань до реальних життєвих ситуацій, організація самостійної роботи, використання інтерактивних засобів навчання, створення умов для високого пізнавального інтересу й досягнення мети. Крім того, важливим є контрольо-корегувальний момент об'єктивного оцінювання знань і вмінь студентів. На нашу думку, завданням викладача є пошук і втілення інноваційних педагогічних ідей, які постійно підтримували б бажання студентів якісно опанувати навчальний матеріал, прагнути до самоосвіти й саморозвитку.

На сучасному етапі серед завдань ЗВО є пошук різноманітних шляхів стимулювання через застосування новітніх форм, методів, прийомів і засобів впливу на особистість.

У Національному університеті «Львівська політехніка» існує цілісна система мотивації освітньої діяльності студентів, яка включає такі шляхи, підходи, завдання та засоби їх виконання:

1. Створення потужного інноваційно-розвивального освітнього середовища, основою якого є корпоративна культура. Вона орієнтує всіх учасників освітнього процесу на досягнення спільних стратегічних цілей, визначених Стратегічним планом розвитку Львівської політехніки до 2025 року.

2. Забезпечення диверсифікації освітніх послуг ЗВО. Диверсифікація (різнобічний розвиток) відображає формування інноваційної освітньої парадигми, більш орієнтованої на особистість (студентоцентроване навчання), коли студенти мають можливість самостійно обирати, проектувати, втілювати індивідуальні освітні траєкторії відповідно до власних можливостей, запитів і потреб. Це передбачено відповідними стандартами Львівської політехніки (статутом, положеннями, порядками тощо).

3. Створення відповідного мовленнєвого середовища, основою якого є мовленнєва культура. Спілкуючись у межах такого середовища з іншими особами, студенти зможуть усвідомлено сприймати гідні для

наслідування зразки мовлення як викладачів, так і студентів, оптимально використовувати різні вербальні та невербальні засоби.

4. Переорієнтація освітнього процесу на формування передусім професійних компетентностей, конкурентоспроможності майбутніх фахівців: здійснення неперервної адаптації змісту навчання до майбутніх професійних потреб, повноцінної реалізації розвивального й виховного потенціалу змісту освіти.

5. Використання мовленнєвих ситуацій, як сукупності спеціально створених зовнішніх обставин, що спонукають студентів до спілкування та створюють певні відносини між ними. Такі ситуації дають студентам можливість на практиці відпрацювати дотримання загальноприйнятих норм комунікативної поведінки та побудови мовленнєвого процесу.

6. Наявність системи таких завдань, які забезпечували б пізнання процесів, що відбуваються в мовленні, вироблення усвідомлених мовленнєвих навичок та сприяли розвитку мовленнєвої культури загалом.

7. Постійне оновлення змісту освітніх програм підготовки фахівців згідно з вимогами стандартів освіти та пропозицій студентів, викладачів і стейкхолдерів.

8. Використання сучасних особистісно-орієнтованих, інформаційно-комунікативних та інтерактивних технологій навчання (діалогічно-дискусійні, тренінгові, проєктні, кейс-технології, вебінари, воркшопи та ін.).

9. Забезпечення психолого-педагогічного супроводу індивідуальної підтримки освітньої діяльності кожного студента, в основі якої – збереження максимуму свободи й відповідальності студента за вибір варіанта розв'язання проблеми.

10. Залучення студентів до різноманітної практичної діяльності з реалізації професійних ініціатив у співробітництві з економічними партнерами ЗВО та стейкхолдерами. Йдеться про створення єдиної системи наскрізної практичної підготовки студентів.

11. Активне залучення студентів до науково-дослідної роботи (упровадження елементів наукових досліджень, елементів творчості в освітній процес), яка здійснюється з метою підвищення якості підготовки фахівців, їх конкурентоспроможності на ринку праці, розвитку творчих здібностей у викладачів і студентів.

12. Активне залучення викладачів і студентів до позааудиторної роботи з метою створення умов для розвитку власного потенціалу студентської молоді, формування потреби й готовності вдосконалювати

свою фахову підготовку, збагачувати духовний світ, обирати творчу справу, виходячи з інтересів і наявних талантів.

Висновки. Сьогодні надзвичайно важливим є створення в закладах вищої освіти такої мотиваційної системи впливів на освітнє середовище, яка б оптимізувала зміст організації та управління процесом формування професійного мовлення здобувачів вищої освіти. Визначальне місце в цій роботі належить викладацькому складу освітнього закладу, передусім гуманітарних кафедр (української мови, іноземної мови, філософії, соціальної роботи та ін.).

Перспективи подальших наукових розвідок мають стосуватися вдосконаленню педагогічної моделі формування професійної мовленнєвої компетентності студентів у технічному закладі вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Ананьев, Б. Г. (2001). *О проблемах современного человекознания*. Санкт-Петербург: Изд. Дом «Питер». (Anan'ev, B. G. (2001). *On the problems of modern human science*. St. Petersburg: Piter Publ.).
- Бибрих, Р. Р. (1987). Особенности мотивации и целеобразования в учебной деятельности студентов младших курсов. *Вестник МГУ. Серия 14 «Психология», 2*, 12-16. (Bibrikh R. R. (1987). Features of motivation and goal-setting in the educational activities of junior students. *Moscow University Bulletin. Series 14. Psychology, 2*, 12-16).
- Божович, Л. І. (1992). *Мотивація поведінки дітей та підлітків*. Москва: Книга (Bozhovych, L. I. (1992). *Motivation of children and adolescents' behaviour*. Moscow: Book).
- Бордовская, Н. В., Реан, А. А. (2000). *Педагогика*. Санкт-Петербург. (Bordovskaia, N. V., Rean, A. A. (2000). *Pedagogy*. St. Petersburg).
- Гончаренко, С. У. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь. (Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainian pedagogical vocabulary*. Kiev: Lybid).
- Гриджук, О. Є. (2017). *Наукові основи формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців лісотехнічних спеціальностей*. Львів: Новий Світ – 2001 (Hrydzhuk O. Ye. (2017). *Theoretical and methodical principles of formation of language and communicative competence of future specialists in forest engineering specialties*. Lviv: Novyi Svit).
- Дзюбко, Л. В., Гриценко, Л. І. (2009). Мотивація навчальної діяльності як психологопедагогічна проблема. *Психолінгвістика, 4*. (Dziubko, L. V., Hrytsenok, L. I. (2009). Motivation of educational activity as a psychological and pedagogical problems. *Psycholinguistics, 4*).
- Зимняя, И. А. (2000). *Педагогическая психология*. Москва: Издательская корпорация «Логос». (Zimniaia I. A. (2000). *Pedagogical psychology*. Moscow: Logos Publ.).
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. New York, Harperand Row Publ., pp. 369, 7, 16.
- Подласый, И. П. (2004). *Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов*. Москва: Изд-во Владос-Пресс. (Podlasyi, I. P. (2004). *Pedagogy: 100 questions – 100 answers*. Moscow: Vlados-Press Publishing House).
- Подласый, И. П. (1999). *Педагогика*. Москва: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС. (Podlasyi, I. P. (1999). *Pedagogy*. Moscow: Humanitarian Publishing Center "VLADOS").

- Столяренко, Л. Д. (2018). *Основы психологии и педагогики*. Москва: Издательство Юрайт. (Stoliarenko, L. D. (2018). *Fundamentals of Psychology and Pedagogy*. Moscow: Yurait Publishing House).
- Фридман, Л. М., Волков, К. Н. (1985). *Психологическая наука – учителю*. М.: Просвещение. (Fridman L. M., Volkov K. N. (1985). *Psychological science for a teacher*. М.: Prosveshchenie).

РЕЗЮМЕ

Колодий Наталия. Пути повышения мотивации будущих бакалавров социальной работы в формировании профессиональной речевой компетентности.

В статье раскрыта сущность понятий «мотив», «мотивация», «интерес», «потребность», «стимул», «речь», «профессиональные речевые компетентности». Определена профессиональная речевая компетентность будущего специалиста по социальной работе, как его способность качественно и эффективно использовать языковые нормы для достижения определенных, в соответствии с конкретными профессионально-речевыми ситуациями целей и задач. Определены основные пути повышения мотивации будущих бакалавров социальной работы в формировании профессиональной речевой компетентности. Выяснены дальнейшие научные исследования, касающиеся совершенствования педагогической модели формирования профессиональной речевой компетентности студентов в техническом заведении высшего образования

Ключевые слова: мотив, мотивация, речи, интерес, потребность, стимул, профессиональные речевые компетентности, будущие бакалавры социальной работы, специалисты по социальной работе.

SUMMARY

Kolodiy Natalia. Ways to increase the motivation of future bachelors of social work in the formation of professional speech competence.

The priority task of the state policy of Ukraine in the field of higher education is to create in higher education institutions the necessary effective and efficient conditions for individual development of future professionals, increase their interest in learning, develop positive motivation for professional activity and self-improvement. As the labor market in the country is unpredictable, dynamic, extremely competitive in all respects, the requirements for the competences of professionals are increasing, becoming more stringent.

Society needs a specialist who has not only subject knowledge, but also, above all, is a professional who can set and solve non-standard tasks that often arise in his professional activity, make responsible decisions, organize their implementation, as well as, for the need to constantly work on their own personal development, including improving their professional speech.

Such qualitatively new requirements to the level of education and modern specialist are also due to the fact that professional activity requires mobility, independence, subjective readiness for continuous self-education, personal and professional self-determination and self-improvement, formation of a high level of professional communication.

Accordingly, there is a need for an objective reassessment of old and introduction of new psychological, pedagogical, information and communication and other technologies, studying the experience of implementing innovative methods of forming professional speech competence of students by leading freelancers, developing effective ways to increase motivation of higher education work.

The article reveals the essence of the concepts “motive”, “motivation”, “interest”, “need”, “stimulus”, “speech”, “professional speech competences”. The professional speech competence of the future specialist in social work is defined as his ability to qualitatively and

effectively use language norms to achieve certain goals and objectives, in accordance with specific professional speech situations. The main ways to increase the motivation of future bachelors of social work in the formation of professional speech competence are outlined. Further scientific investigations concerning the improvement of the pedagogical model of formation of professional speech competence of students in a technical institution of higher education have been clarified.

Key words: *motive, motivation, speech, interest, need, stimulus, professional speech competences, future bachelors of social work, social work specialists.*

UDC 371.3:811.111.001

Olga Kosovych

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

ORCID ID 0000-0002-1651-9769

DOI 10.24139/2312-5993/2021.01/218-229

LEARNING TO READ IN ENGLISH AS A MEANS OF DEVELOPING THE ANALYTICAL SKILLS OF FUTURE IT SPECIALISTS

The article describes the preliminary results of developing a pedagogical system to form analytical skills of students – future specialists in computer technologies. Professional studies allow us to identify the abilities that ensure the success of professional activities. Based on the results of the study, contradictions have been revealed which actualize the necessity of updating the content of professional education and searching for effective means of improving the quality of professional training of computer security specialists in higher education institutions. Implementation of the system of forming analytical skills among future computer security students in a foreign language course allows to make preliminary conclusions that the process of foreign language teaching will contribute to the formation of analytical skills necessary for professional growth, successful self-improvement based on the analysis of their activities (reflexive component), improvement of knowledge (cognitive component), obtaining and processing information (informative component), efficient use of information resources (information component). Development of analytical skills determines readiness of a computer security specialist for professional activity and provides the ability to effectively solve various professional tasks.

Key words: *analytical skills, foreign language, English language, reading, types of reading, IT technologies, working with text, stages of work with text.*

Introduction. Information technology is developing rapidly. Information is an important factor in social life. Ubiquitous computerization and a considerable increase in the volume of information and information resources have increased the importance of the profession of a computer scientist.

IT specialists are increasingly in demand. Training specialists in this field at a higher educational establishment is a responsible and multifaceted process. Today, the idea of shaping the competence of a future specialist is not just a reflection of global trends; there is an understanding that training specialists in accordance with global qualification requirements will ensure their successful self-realization and allow them to effectively solve professional tasks in the future.